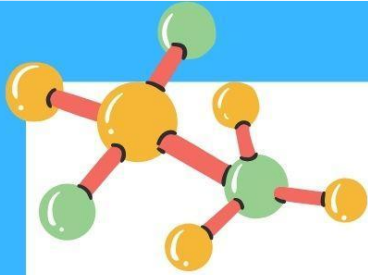

* Os bioelementos e as biomoléculas

CLASIFICACIÓN BIOELEMENTOS

BIOELEMENTOS PRIMARIOS

- La suma de estos bioelementos representa alrededor del 96% del peso de la materia seca del organismo.
- Son: el carbono(C), el oxígeno (O), el nitrógeno(N), el hidrógeno (H), el fósforo (P) y

BIOELEMENTOS SECUNDARIOS

- Su presencia en la composición de los seres vivos es superior al 0,01%
- El calcio (Ca), el sodio (Na), el potasio (K), el magnesio (Mg) y el cloro (Cl).

OLIGOELEMENTOS

- Forman parte de la composición de los seres vivos en proporciones menores al 0,01%.
- El grupo de los oligoelementos es muy amplio, y se divide en dos subgrupos: esenciales y no esenciales.

BIOELEMENTOS

Se clasifican en

Primarios

Constituyen

96%

Son

C-H-O-N-P-S

Secundarios

Constituyen

3,3%

Son

Na, K, Ca,
Mg, Cl

Oligoelementos

Constituyen

0,1%

Son

Fe, Cu, Zn,
F, I

Biomoléculas orgánicas

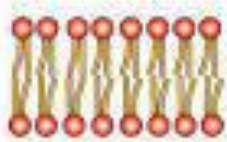
Son lineais, ramificadas ou cíclicas. Presentan un ou varios grupos funcionais dos que dependen as propiedades biolóxicas de cada molécula

A maioría son macromoléculas: polímeros

Todas realizan funcións dentro dos seres vivos

Biomoléculas

lifeder

Lípidos

Carbohidratos

Proteínas

Ácidos nucleicos

Biomoléculas inorgánicas: auga, sales minerais e gases

Biomoléculas orgánicas: lípidos, glucidos, proteínas, ácidos nucleicos

* Grupos funcionales das biomoléculas orgánicas

Principales Grupos Funcionales

NOMBRE	GRUPO FUNCIONAL	TERMINACIÓN	EJEMPLO
Alcoholes	—OH	-ol	$\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—OH}$
Éteres	—O—	éter	$\text{CH}_3\text{—O—CH}_3$
Aldehídos	$\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \text{—H} \end{array}$	-al	$\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \text{H} \end{array}$
Cetonas	$\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \end{array}$	-ona	$\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \\ \text{O} \end{array}\text{—CH}_3$
Ácido Carboxílicos	$\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \text{—OH} \end{array}$	-ico, -oico	$\text{CH}_3\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \\ \text{O} \end{array}\text{—OH}$
Esteres	$\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \text{—O}^- \end{array}$	-ato de ...-ilo	$\text{CH}_3\text{—C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \\ \text{O} \end{array}\text{—O—CH}_3$
Aminas	—N— 	-amina	$\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—NH}_2$
Derivados Halogenados	—X	Haluro de ...-ilo	$\text{CH}_3\text{—CH}_2\text{—Cl}$

*AUGA

Propiedades:

- Disolvente
- Tensión superficial
- Medio no que acontece o metabolismo
- Medio de transporte
- Amortece os cambios de temperatura

Gran poder disolvente

Substancias que son transportadas cara ás células

Alta reactividade química

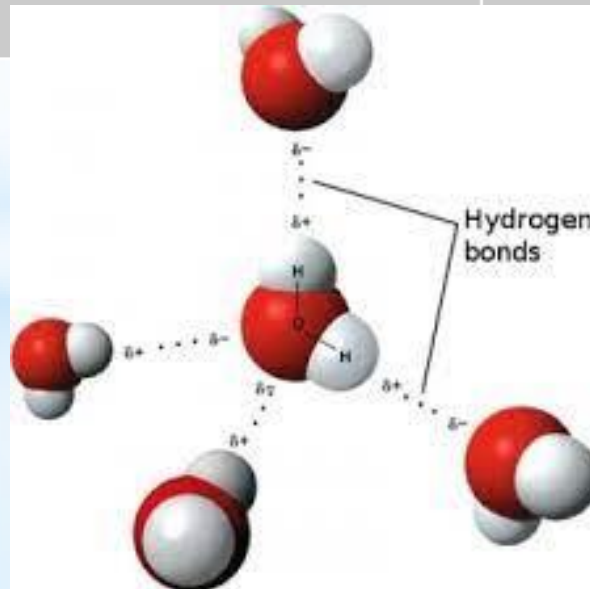
H⁺ e OH⁻ para reaccións de hidrólise. O₂ e H₂ reaccións redox

Alta calor específica

Absorbe gran cantidade de calor sen sufrir un aumento importante de temperatura, actúa de amortecedor térmico nos seres vivos

Acada a súa máxima densidade en estado líquido

O xeo flota sobre a auga

ESTRUTURA
MOLÉCULA DE
AUGA

Biomoléculas inorgánicas: sales minerales

Las sales minerales se disocian o separan al disolverse en el agua, formando iones o electrolitos, ya sea en el líquido intracelular o en el extracelular (plasma, linfa y líquido intersticial)

Mineral	Función en el cuerpo humano
Calcio	Participa en la contracción muscular, en la transmisión del impulso nervioso, en la coagulación sanguínea. Forma parte de huesos y dientes
Fósforo	Mantiene el equilibrio del nivel de salinidad en el organismo y se encuentra en huesos y dientes.
Potasio	Mantiene el equilibrio del nivel de acidez en el organismo, colaboran en la conducción del impulso nervioso y regulan el volumen de agua corporal.
Sodio	
Hierro	Forma parte de la hemoglobina y de proteínas mitocondriales (citocromos)
Yodo	Constituyente de las hormonas esteroideas.
Cobre	Forma parte de enzimas que participan en el metabolismo.

* SALES MINERAIS

* Sólidas:

- * Ósos e dentes

- * exoesqueletos

* En disolución:

- * Ósmose:

- * Procesos:

- * Contracción muscular

- * Transmisión do impulso nervioso

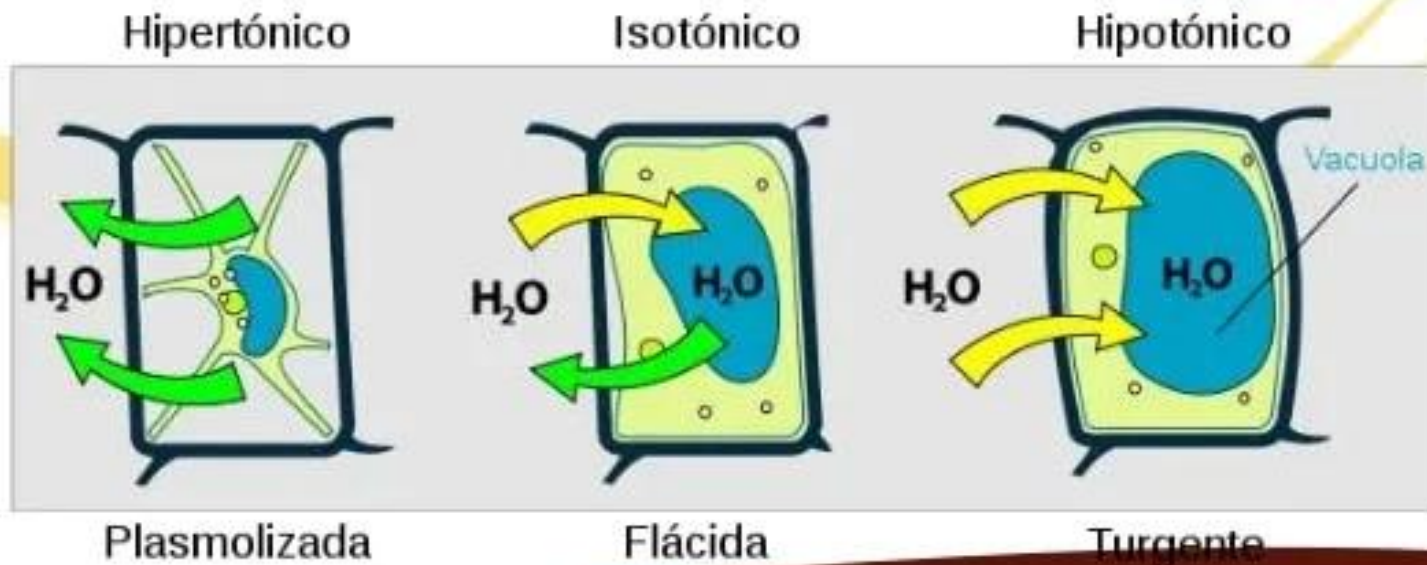
- * Transporte de savia polo xilema e polo floema

Ósmosis en una célula vegetal

En un medio isotónico, existe un equilibrio dinámico.

En un medio hipotónico, la célula toma agua y sus vacuolas se llenan aumentando la presión de turgencia.

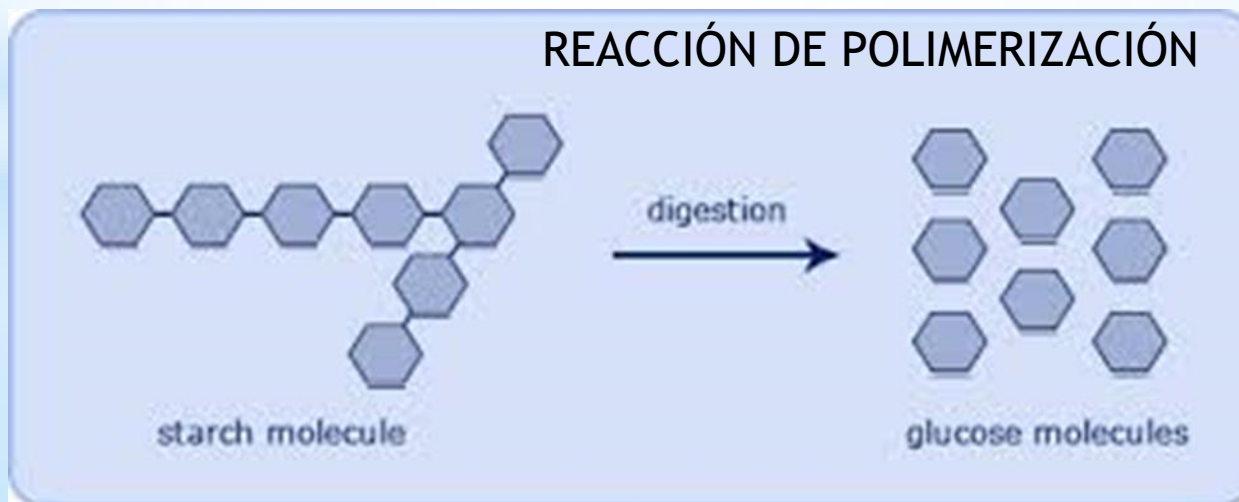
En un medio hipertónico, la célula elimina agua y el volumen de la vacuola disminuye, produciendo que la membrana plasmática se desprege de la pared celular, ocurriendo la plasmólisis

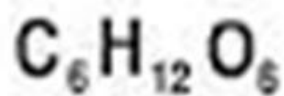
* Glúcidos

- * Composición química: CHO
- * Clasificación: mono, di e polisacáridos
- * Estructura:
  - * Lineal
  - * Cíclica
- * Funcións: enerxía inmediata e estrutural
- * Alimentos: pasta, pan, arroz, caramelos

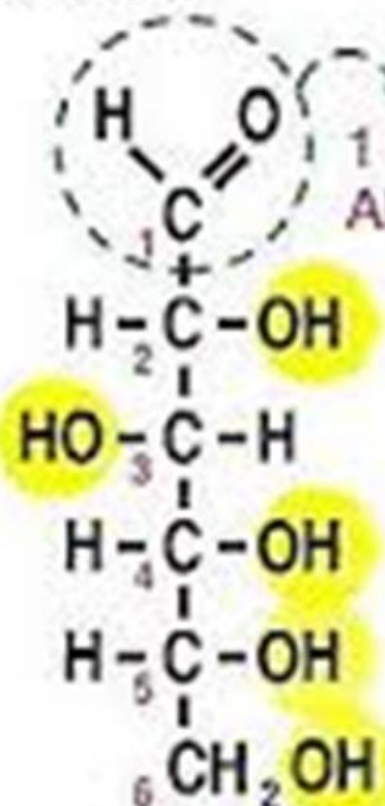
GLUCOSA

aldohexosa

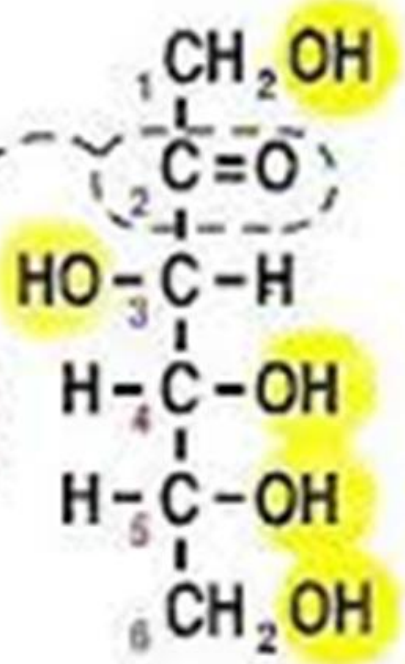

FRUCTOSA

cetohexosa

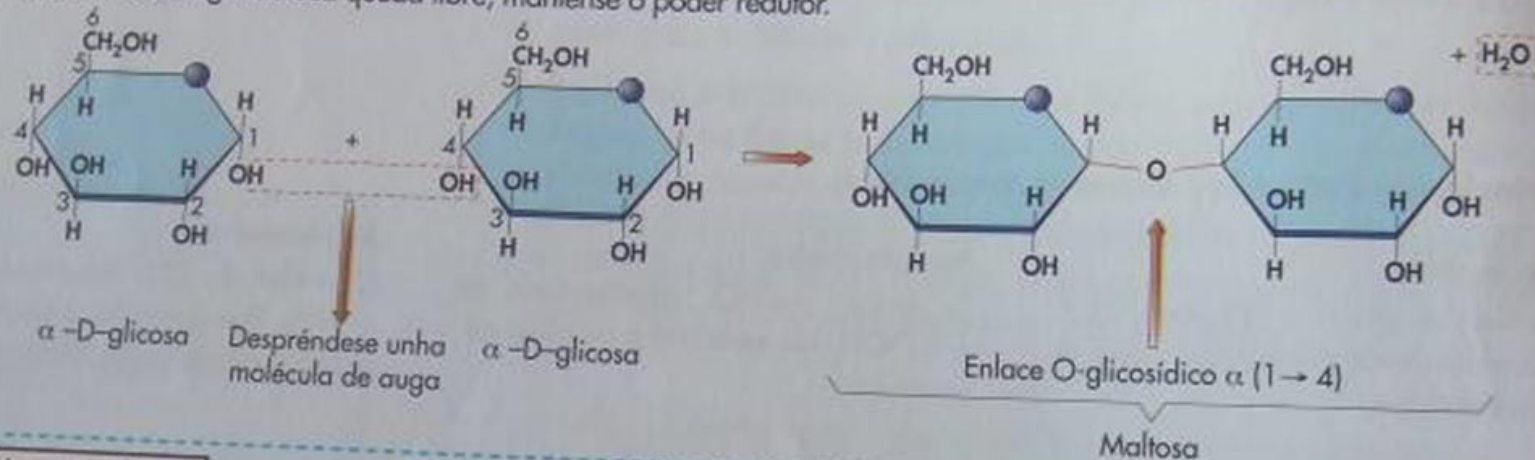

GRUPO CETONA

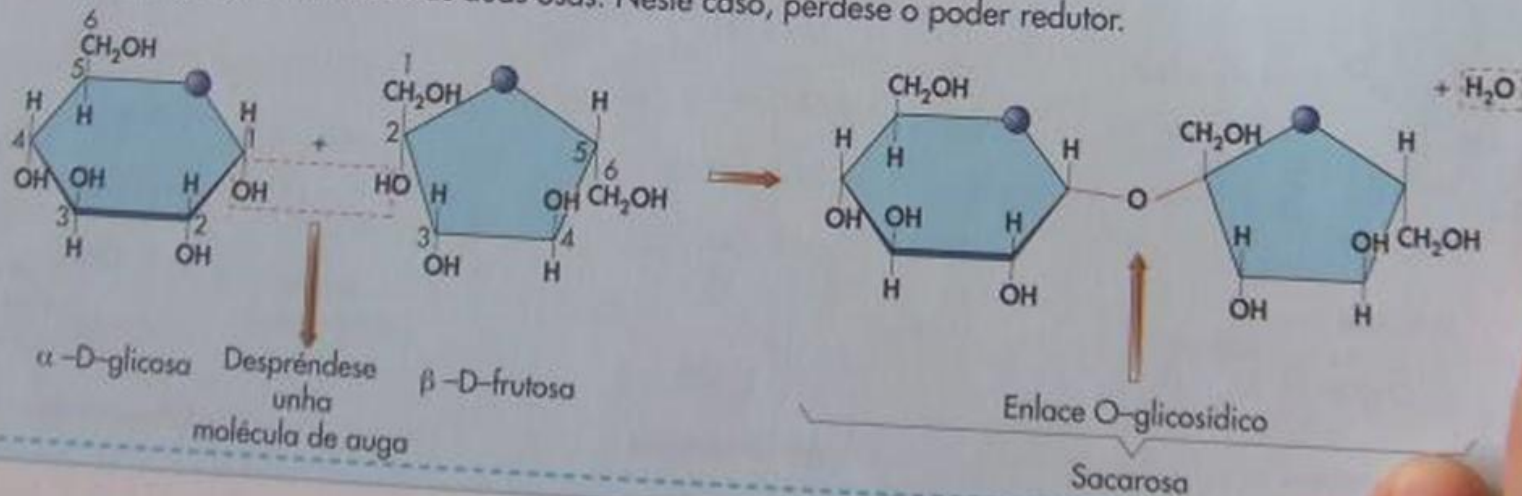
Enlace monocarbonílico

Intervén un carbono anomérico da primeira osa e un carbono non anomérico calquera da outra osa. Como o carbono anomérico da segunda osa queda libre, mantense o poder reductor.

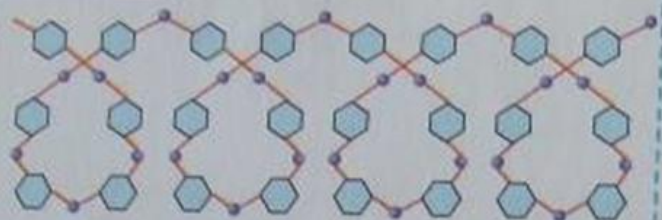
Enlace dicarbonílico

Interveñen os carbonos anoméricos das dúas osas. Neste caso, pérdese o poder reductor.

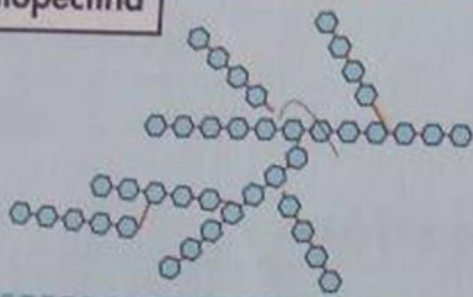

A estrutura dos holósidos con función de reserva

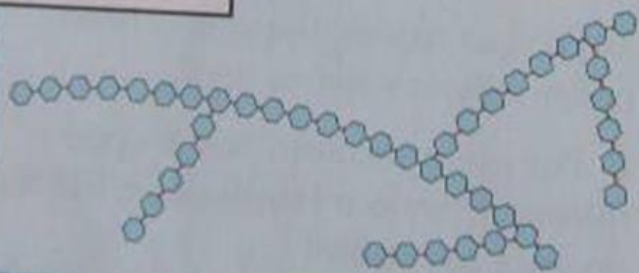
A amilosa

A amilopectina

O glicóxeno

O amidón

Contén dous polímeros distintos: a amilosa (que representa o 20% da composición) e a amilopectina (que representa o 80% da composición).

■ **A amilosa.** Está formada por unidades de maltosa, unidas por enlaces $(1 \rightarrow 4)$. Presenta estrutura helicoidal.

■ **A amilopectina.** Forma cadeas lineais e helicoidais unidas por enlaces $(1 \rightarrow 4)$, pero tamén presenta ramificacións cada 24 unidades que se unen a través enlaces $(1 \rightarrow 6)$.

Na hidrólise do amidón interveñen a α -glucosidase (que hidroliza enlaces $(1 \rightarrow 4)$), a amilase (que dá como produto maltosas) e a α -amilopectinase (que hidroliza enlaces $(1 \rightarrow 6)$ liberando a maltosa orixinando glicosas).

O glicóxeno

Está formado por cadeas moi longas e ramificadas (de 30 000 unidades) conectadas por enlaces $(1 \rightarrow 4)$. As ramificacións fanse cada 8 ou 12 moléculas. Hidrolízase pola acción do α -glucosidase e α -amilopectinase. Ambos os dous dan lugar a glicosa.

* LÍPIDOS

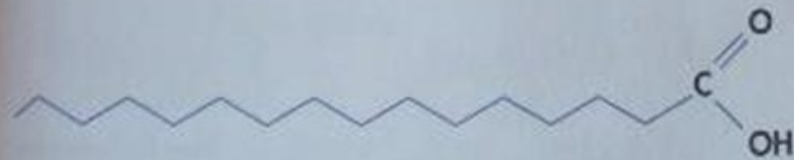
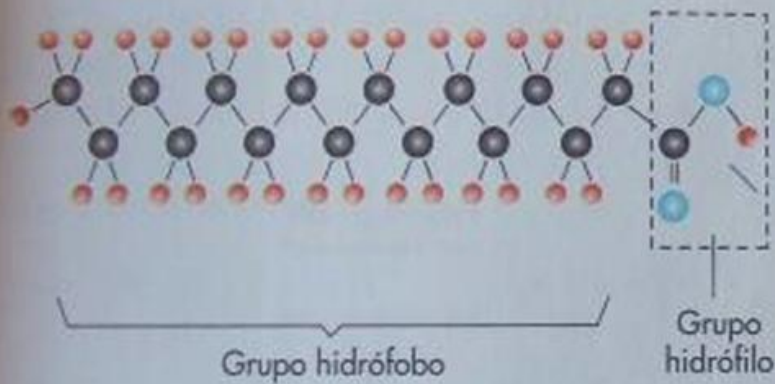
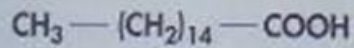
- * Composición química: CHO
- * Características: insolubles en auga, lixeiros
- * Clasificación: graxas, fosfolípidos, ceras, colesterol
- * Estrutura: bipolar
- * Funcións: enerxía reserva, estrutural
- * Alimentos: aceite, manteiga, touciño

CLASIFICACIÓN

Ácidos grasos saturados e insaturados

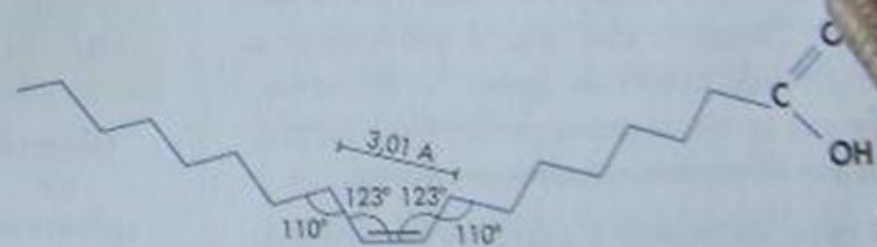
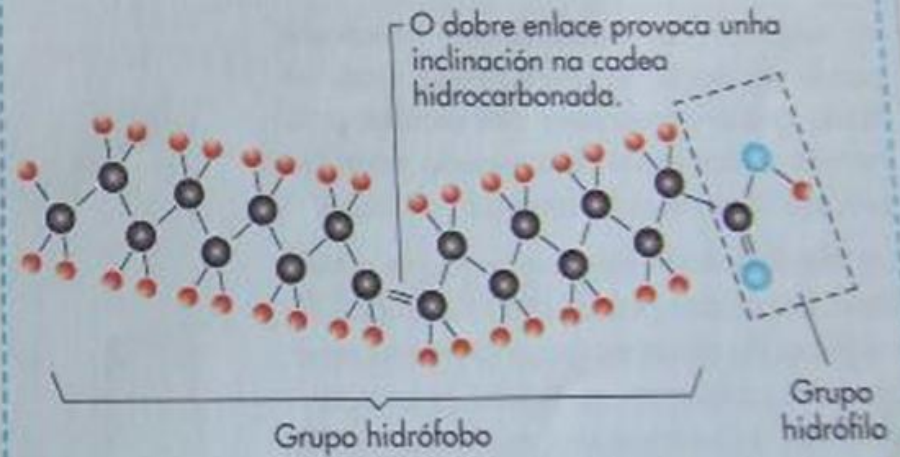
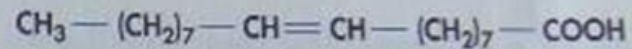
Nome	Símbolo	Fórmula molecular	T.º fusión
Láurico	12:0	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_{10}\text{-COOH}$	44,2 °C
Palmítico	16:0	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_{14}\text{-COOH}$	63,1 °C
Esteárico	18:0	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_{16}\text{-COOH}$	69,6 °C
Oleico	18:1 ⁹	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_7\text{-CH=CH-(CH}_2\text{)}_7\text{-COOH}$	13,4 °C
Linoleico	18:2 ^{9,12}	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_4\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH=CH-(CH}_2\text{)}_7\text{-COOH}$	-5 °C
Linolénico	18:3 ^{9,12,15}	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_4\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH=CH-(CH}_2\text{)}_7\text{-COOH}$	-11 °C
Araquidónico	18:4 ^{5,8,11,14}	$\text{CH}_3\text{-(CH}_2\text{)}_4\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH=CH-(CH}_2\text{)}_3\text{-COOH}$	-49,5 °C

SATURADO
Ácido palmítico

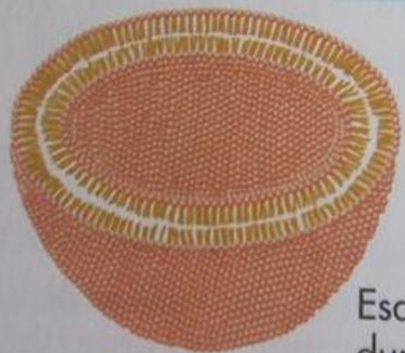
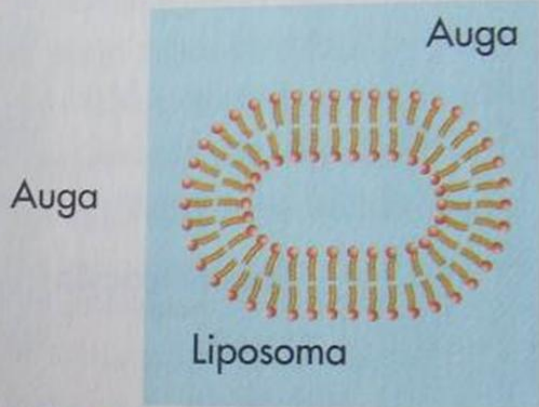

Nos vértices encontram-se os grupos $-\text{CH}_2-$, e no extremo, o grupo $-\text{CH}_3$.

INSATURADO
Ácido oleico

Diferentes representações de bicapas lipídicas

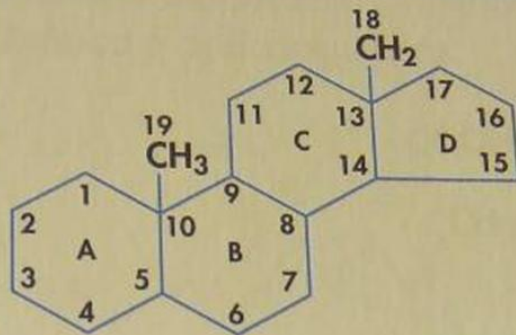

Esquema tridimensional dunha bicapa lipídica.

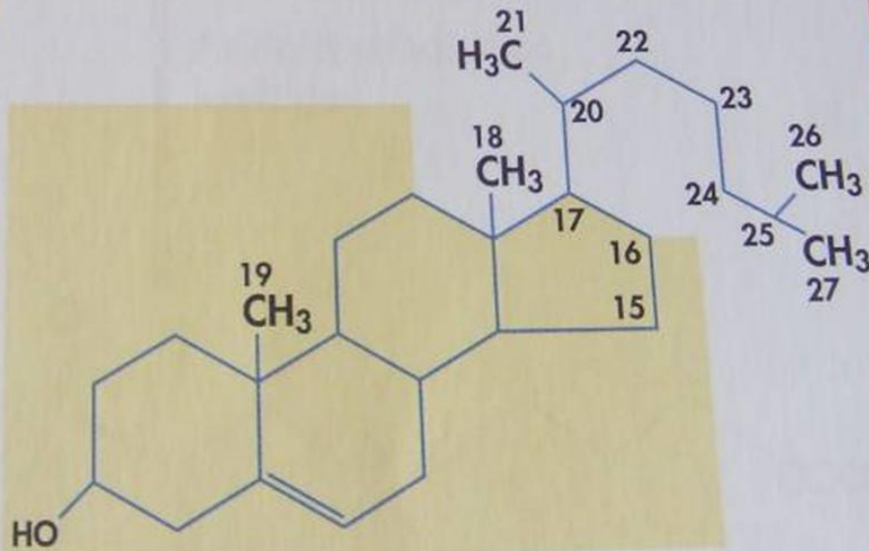

* COLESTEROL

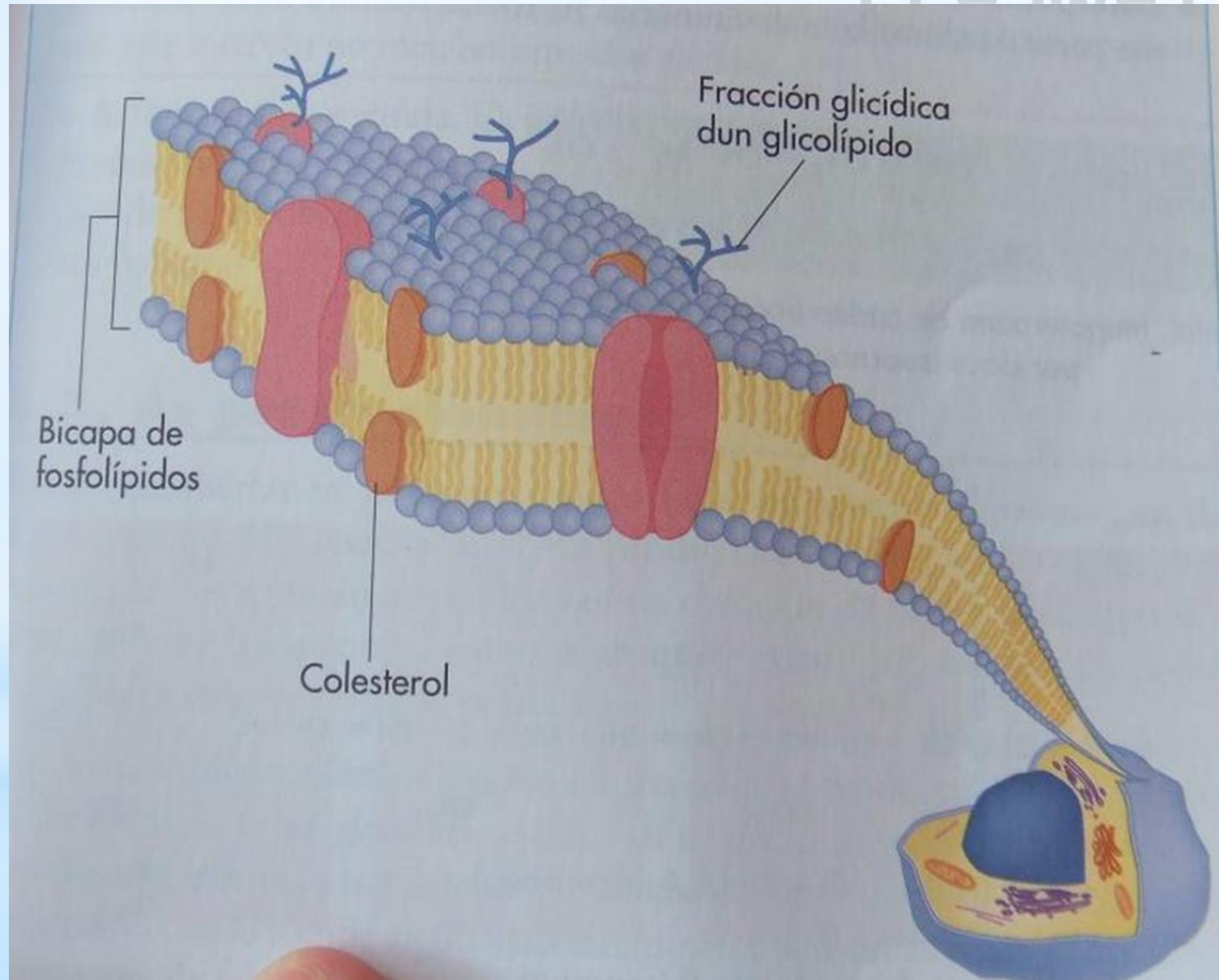
Ciclopentano perhidrofenantreno (esterano).
Estrutura básica dos esteroides.

Colesterol

O COLESTEROL DERIBA DO ESTERANO, É DICIR DOS ESTEROIDES

* BICAPA LIPÍDICA, MEMBRANA PLASMÁTICA

*PROTEÍNAS

Composición química: CHON (S)

Clasificación: globulares e fibriblares

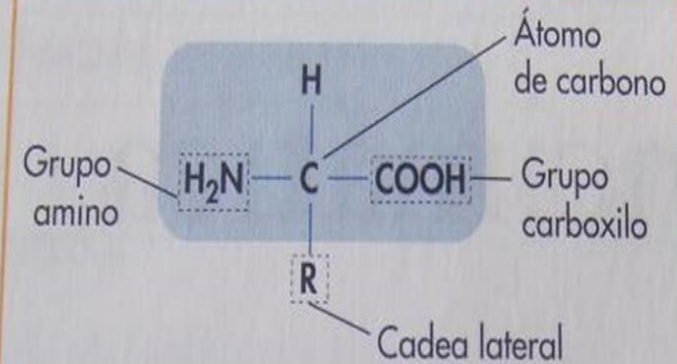
Unidade: aminoácido

Estrutura: primaria, secundaria, terciaria, cuaternaria

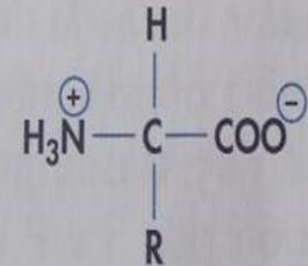
Funcións: sostén, transporte, enzimática, defensa...

Alimentos: carnes, peixes, legumes

Fórmula xeral dun aminoácido

A pH = 7, o grupo amino e o grupo carboxilo están ionizados

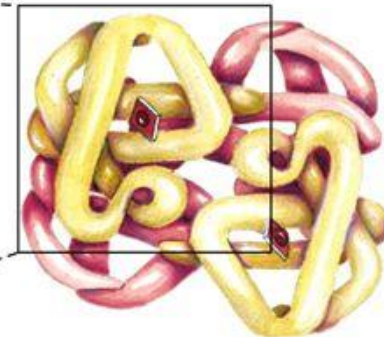
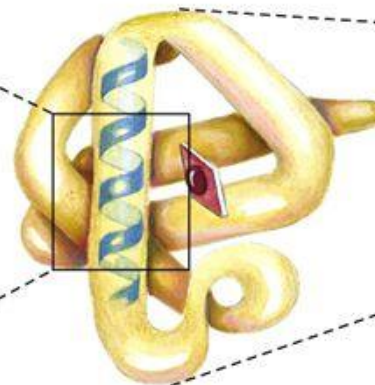
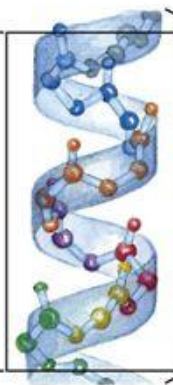
Proteína

Estrutura primária

Estrutura secundária

Estrutura terciária

Estrutura quaternária

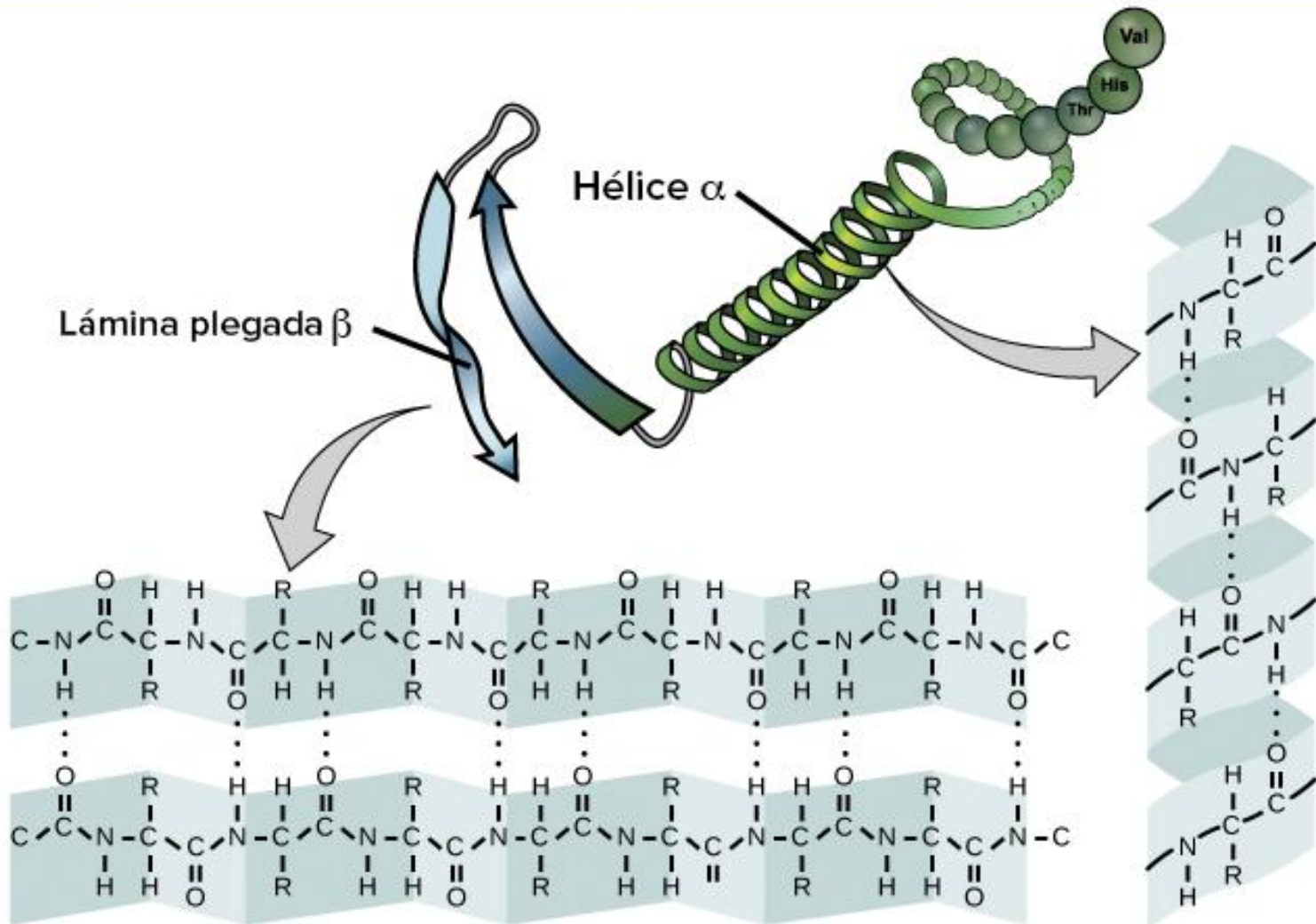
Resíduos de aminoácidos

α -hélice

Cadeia polipeptídica

Subunidades montadas

Estructura secundaria de las proteínas

* ESTRUTURA TERCIARIA: ENLACES

- * A **estrutura terciaria** é a disposición que adopta a estrutura secundaria no espacio. Por tanto, a estrutura primaria determina cal é a estrutura secundaria e a terciaria.
- * Esta estrutura se mantén gracias ós **enlaces que se producen entre os radicais - R dos diferentes aminoácidos**, situados en posicións moi afastadas da cadea peptídica.
- * Enlaces por pontes de hidróxeno entre grupos polares non iónicos nos que existen cargas parciais na súa cadea lateral.
- * *Atraccións electrostáticas*, enlaces iónicos entre grupos R de aminoácidos ácidos (con carga negativa, -COO^-) e aminoácidos básicos (con carga positiva, -NH_3^+).
- * *Atraccións hidrofóbicas e fuerzas de Van der Waals* entre radicais alifáticos das cadeas laterais de aminoácidos apolares.
- * *Puentes disulfuro*, enlaces covalentes entre dos *grupos tiol* (-SH), correspondentes a dos *cisteínas*.

* Proteínas enzimáticas

- * Actúan como catalizadores biolóxicos, aumentando a velocidade das reaccións químicas e para que se produzan nas condicións de vida (pH e temperatura)

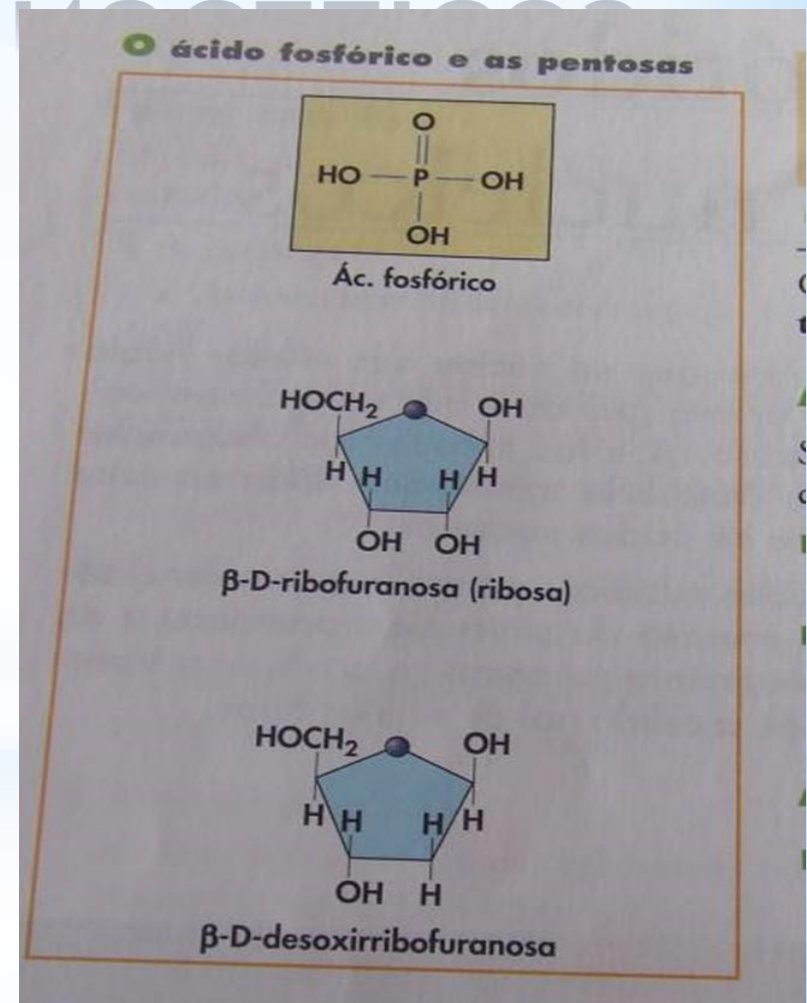
* Ácidos nucleicos

- * Composición química: CHONP
- * Unidade: nucleótido
- * Clasificación: ADN e ARN
- * Estrutura: primaria e secundaria
- * Funcións: gardar a información hereditaria e transformala e proteínas
- * Localízanse: nos núcleos das células

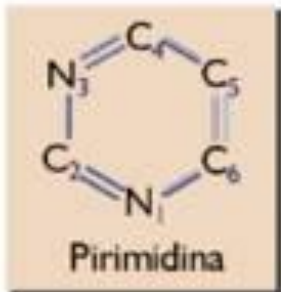

* COMPOÑENTES DOS ÁCIDOS NUCLEICOS

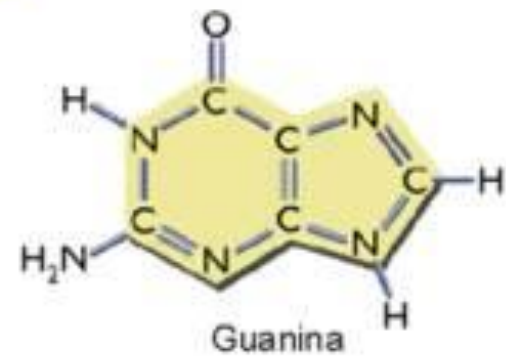
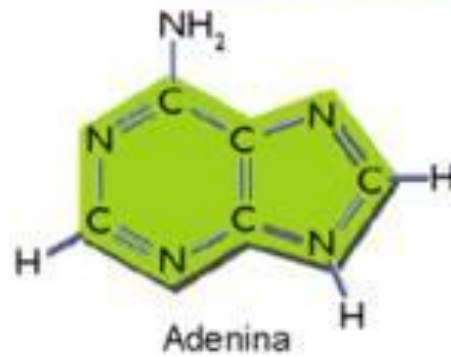
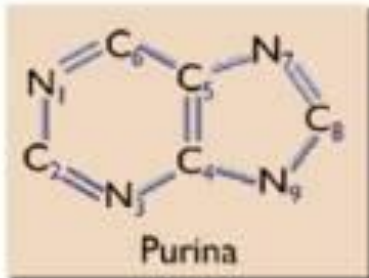
- * Ácido fosfórico
- * Azucre:
  - * No ADN **desoxi**ribosa
  - * No ARN ribosa
- * Base nitroxenada:
  - * No ADN: A, **T**, C e G
  - * No ARN: A, **U**, C e G

PIRIMIDÍNICAS

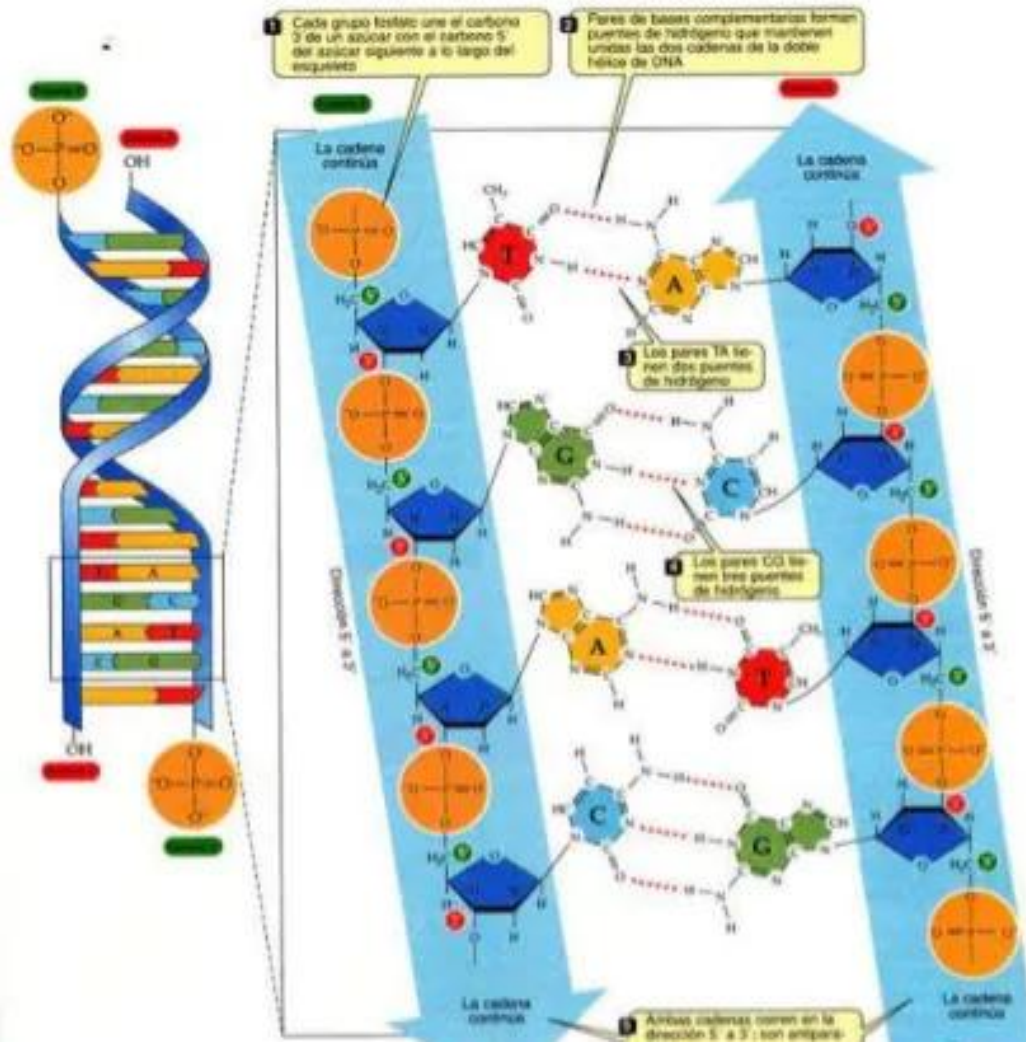

PÚRICAS

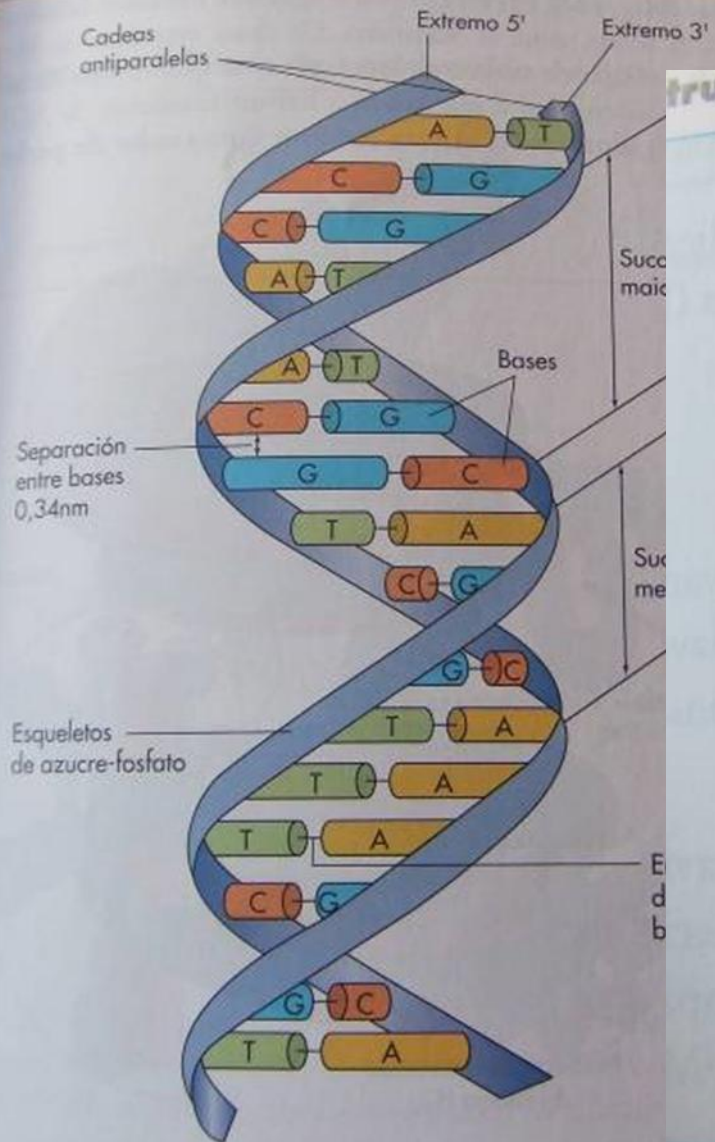

* ESTRUCTURA DA DOBLE HÉLICE PROPOSTA POR WATSON E CRICK

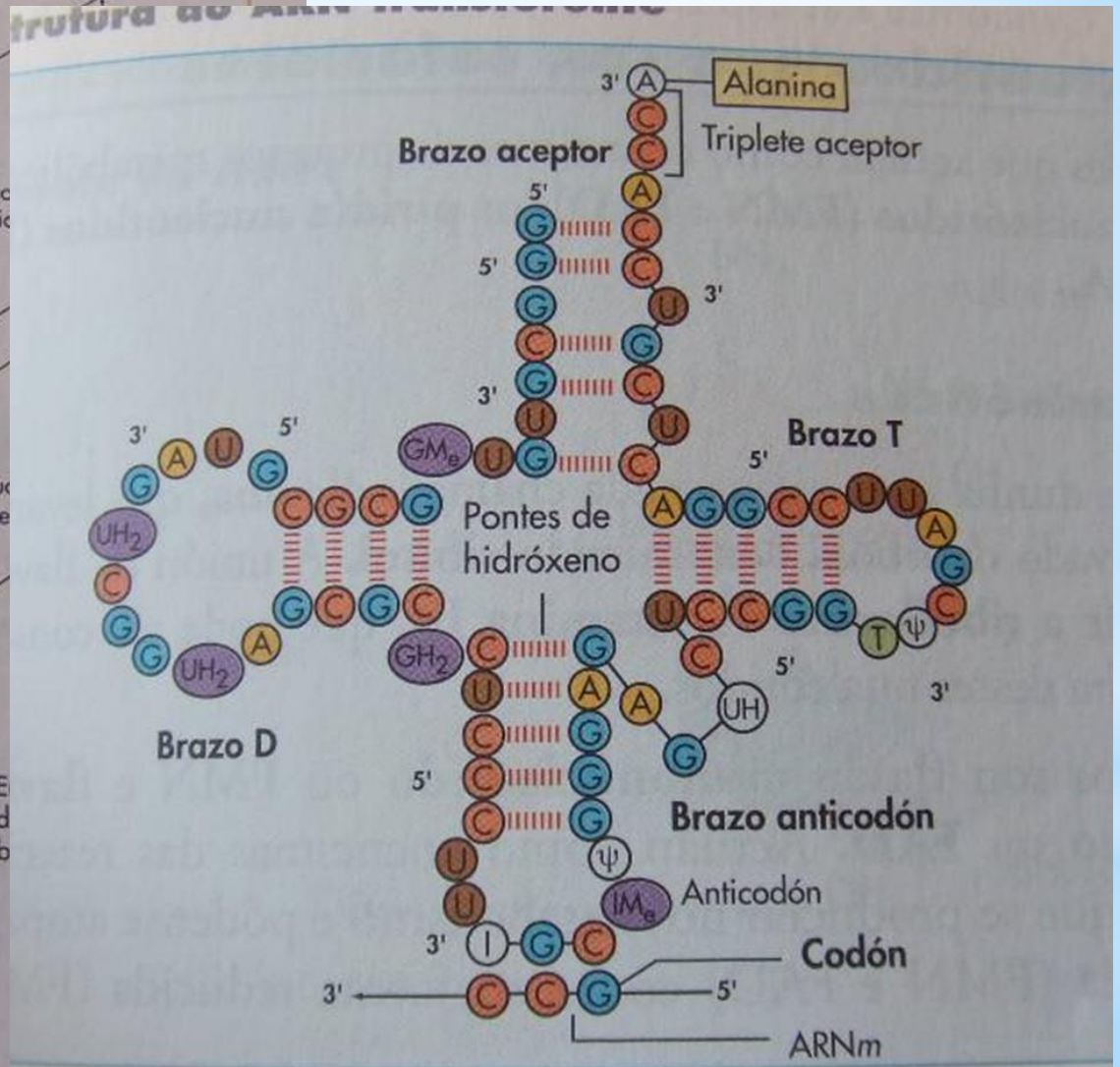
Estructura ADN

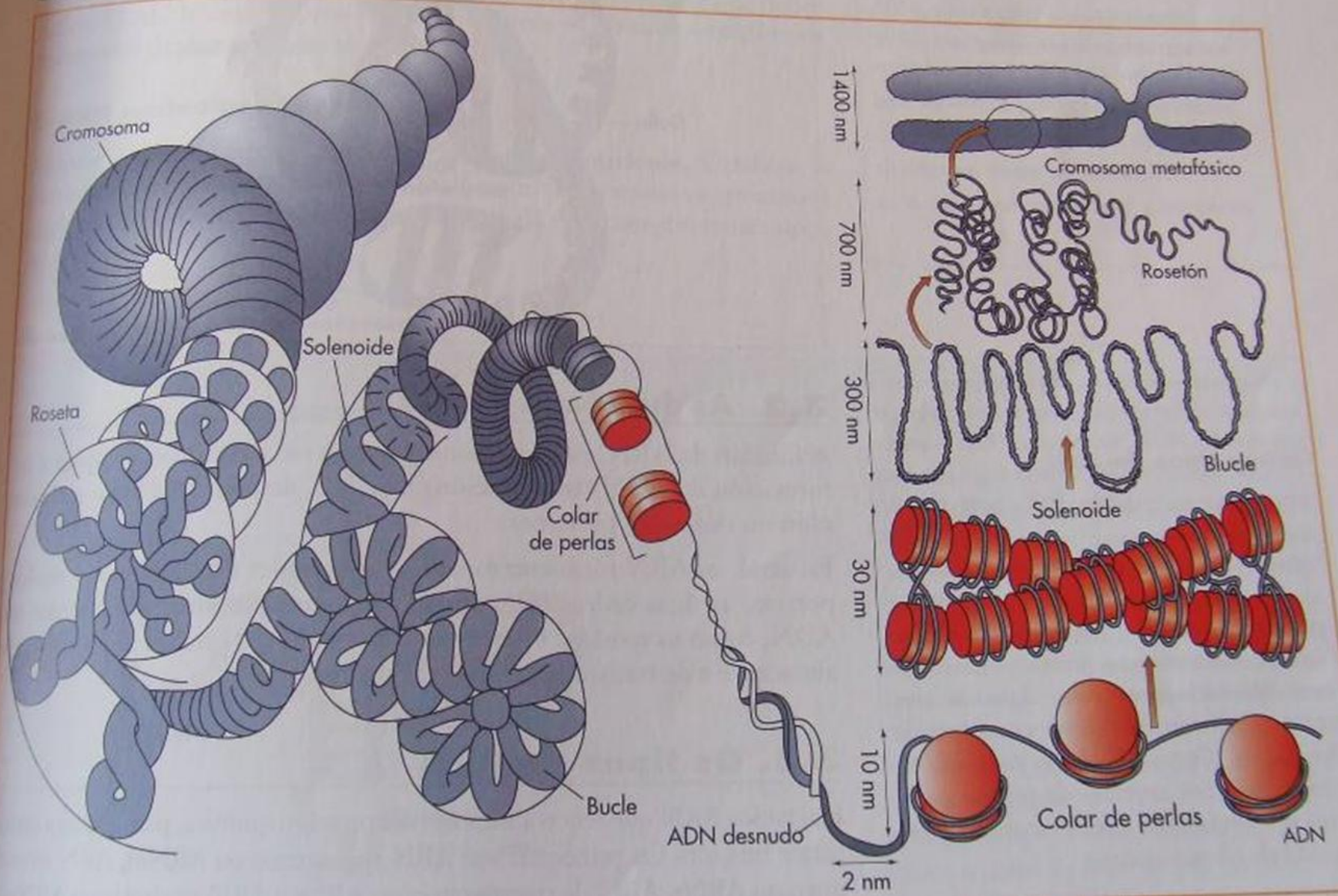
modelo da dobre hélice proposto por Watson e Crick

ESTRUTURA DO ADN TRANSFERENTE

Os diferentes niveles de condensación do ADN

* COMPARACIÓN ADN ARN

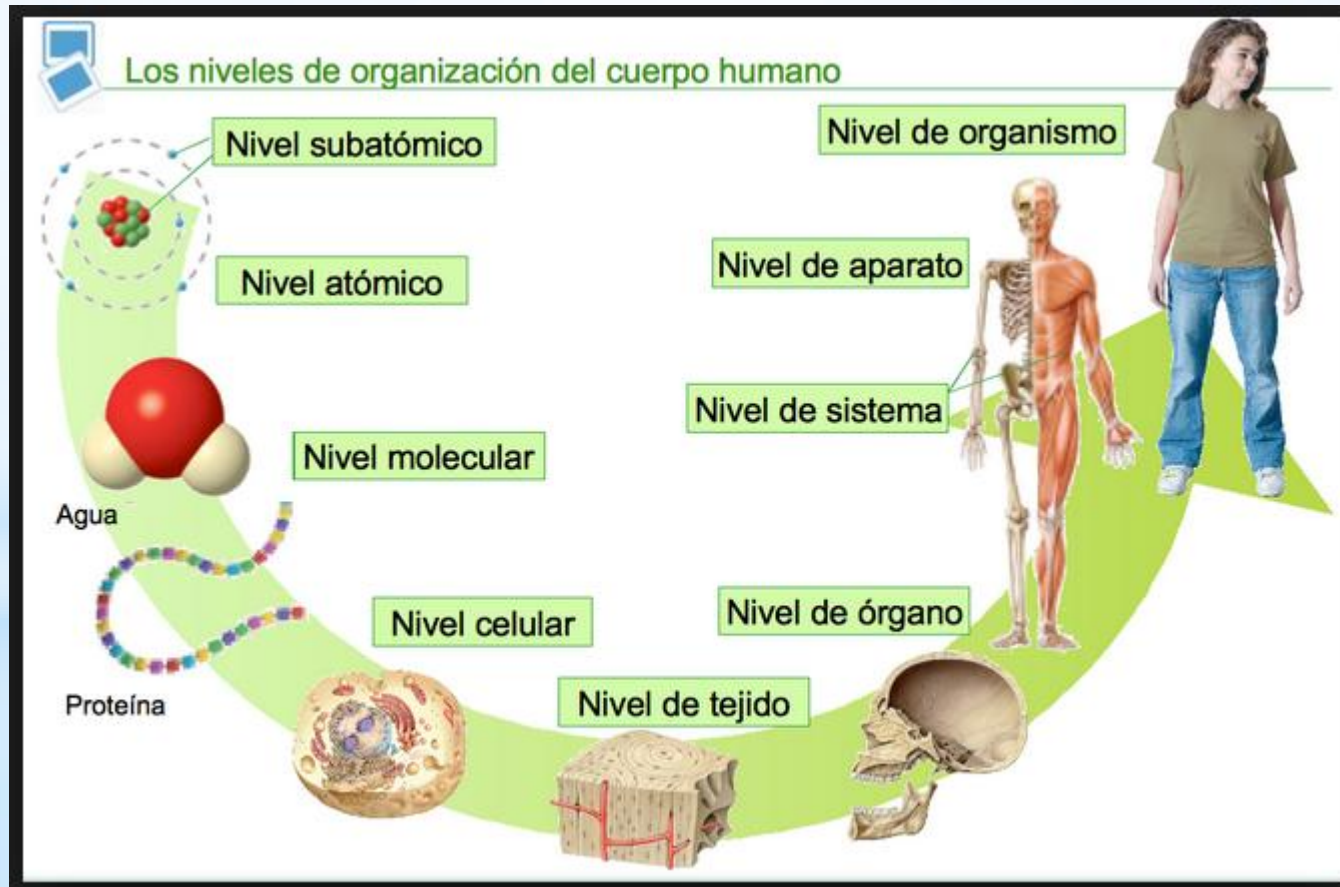
* ADN

- * No núcleo
- * Guarda a información
- * Doble fía
- * Timina
- * Desoxirribosa

* ARN

- * No citoplasma e no núcleo
- * Fabrica proteínas, forma parte dos ribosomas
- * Fía sinxela
- * Uracilo
- * Ribosa

* NIVEIS DE ORGANIZACIÓN DOS SERES VIVOS

Niveles de organización de la materia

